

פרוטוקול מס' 9/ג

מישיבת ועדת הכנסת ביום שלישי,
י"ז בכסלו תשי"ח (10.12.1957)
בשעה 8.30

ג ר כ ח ר: חברי הוועדה:

- ב. אזניה - היו"ר
- ע. איכילוב
- ש. בבה
- א. י. גרינברג (סגן יו"ר הכנסת)
- ג. מועדי
- מ. כורוק
- נ. ניר (סגן יו"ר הכנסת)
- ד. נצר
- א. רוזאל-באור
- ש. שורש
- א. מלמי

מוזמנים:

- ח. כהן - היוע"מ לממשלה
- מ. רוזטי
- א. צידון

טז-הדר: א. אישור החלטת הנשיאות בדבר ביטול ישיבת הערב של הכנסת בליל הדלקת הנר הראשון של חנוכה.

ב. החלטה בדבר העברה לוועדה מתאימה - הצעה לטה"ל של הה"כ קרגמן בענין תאונות הדרכים.

ג. תקנון - פרק י"ג - הצעות חוק מטעם חבר הכנסת.

א. אישור החלטת הנשיאות בדבר ביטול ישיבת בליל הנר הראשון של חנוכה:

היו"ר ב. אזניה: הנשיאות סיכמה כי בליל הדלקת הנר הראשון של חנוכה לא תקיימם ישיבת הערב. אני מביא את סיכומה זה לאישורה של ועדת הכנסת.

ה ד ח ל ט

לאשר את ההכנסת הנשיאות שלא לקיים ישיבת ערב בליל הדלקת הנר הראשון של חנוכה.

ב. החלטה בדבר ההעברה לוועדה מתאימה - הצעה לטה"י של חה"כ קרגמן בענין תאונות הדרכים.

היו"ר ב. אזניה:
עלינו להחליט לאיזו ועדה להעביר את ההצעה לטה"י של חה"כ קרגמן, בענין תאונות הדרכים. אני מציע את ועדת הפנים.

ח ר ז ל ש

להעביר את הדיון בהצעה לטה"י של חה"כ קרגמן בענין תאונות הדרכים, לוועדת הפנים.

ג. תקנון - פרק י"ג - הצעות חוק מטעם חבר-הכנסת:

היו"ר ב. אזניה:
התחלנו כבר לדון בפרק זה וסיכמנו כי חבר-כנסת רשאי להציע הצעת חוק במסגרת ההצעות לטה"י. בתעוררו חלוקי-דעות בקטר לשאלה אם הוא זקוק לחתימות נוספות לשם הגשת הצעת החוק או לא.

לדעתי אין להשאיר זכות זו בידי חבר-כנסת אחד. אני מציע לסייג אותו בצורך לקבל 5 חתימות, או שסיעה מגישה את הצעת החוק, גם אם יש בה רק חבר אחד.

מ. נורוק:
אם אין מאפשרים לחבר-כנסת יחיד להגיש הצעת חוק, שוללים מנו את הזכות להציע הצעת חוק. אני מתנגד לשלילת זכותם זו של חברי-הכנסת.

ע. איכילוב:
כאשר מדובר כאן על הצעת חוק מטעם חבר-הכנסת, הכוונה היא להצעה מטעם חבר-כנסת אחד. אם יש צורך בחתימות נוספות, טוב אין זו הצעה של חבר-כנסת אחד. הבקורת על הצעות חוק המוגשות על ידי חברי-הכנסת בתונה בידי הנשיאות, והיא יכולה לשלול אותן, או לאמר למציע שאינן מתאימות, כשם שהיא נוהגת לעשות בהצעות אחרות לטה"י. שנית, יש לקבוע שאם הוגשה הצעת חוק אחת, אין חבר-כנסת אחר רשאי להגיש הצעת חוק אחרת באותו נושא.

ש. בבה:
מן הנסיון לא למדנו שיש אינפלציה של הצעות חוקים, במידה כזאת שיש לסייג אותן. אדרבא, אם יש מקום להתאונן, הרי זה על מיעוט הצעות חוק פרטיות. אין לכבול את ידיו של חבר-הכנסת בזה שיאלצו אותו להתרוצץ ולאסוף חתימות נוספות. גם אם אפשר לסייג את הדבר בטיעה, כי יש מקרים שחבר-הכנסת רוצה להציע הצעת חוק, שאין הסיעה מעונינת בה, ושיש לה ערך מקומי, הנוגע אך ורק לאותו חבר-כנסת המציע את ההצעה. לכן, לדעתי אין לקבוע צורך במספר חתימות נוספות.

א. י. גרינברג:
לדעתי, אין לחייב את חבר-הכנסת הרוצה להגיש הצעת חוק פרטית, באיסוף חתימות נוספות. עלינו לעודד הצעות חוק פרטיות, ולא להכביד על המבקשים להציע אותן.

תקנון - פרק י"ג

היוע"מ ח. כהן:
נראה לי שבהצעתו של ח"כ איכילוב אפשר למצוא את הפתרון לבעיה. הוא אמר שהצעת חוק, כמו כל הצעה אחרת, יש להגיש לבשיאות ועל-כן יש בקורת על ההצעה. בפרק הזה, עד כמה שאני זוכר, אין הוראה - כמו שיש בפרק על הצעות לסדר-היום - שהבשיאות יכולה לסרב להגיש הצעה על שולחן הכנסת, אם לדעתה אינה נכנסת לגדר טכניותיה של הכנסת, או אם אינה הולמת, מבחינה מוסרית, את דיובי הכנסת.
אני חושב, שגם פה, לגבי הצעות חוק, יש להטמין את הבשיאות בתור מטננת, כדי שהיא תוכל לאמר למציע שהצעתו אינה מתאימה.

היו"ר ב. אזניה:
זאת השאלה הקשה בשבילי. אני את האישור הזה של הבשיאות אינני מקבל. תמורת זאת, הייתי רוצה שייקבע איזה עקרון פשוט מאוד: אם חבר-כנסת המציע הצעה נמצא במצב שאין לו תומכים, ז.א. שאין מקום להצעה. אם הוא חבר טיעה, לא מתקבל על הדעת שאין לו תומכים. זכותו על ההצעה משמר צ"י זה שהוא יהיה הראשון שיחתום עליה. אבל מאידך, אם מתקבל הצעתו של היוע"מ, שהצעת חוק טעונה אישור של הבשיאות, אפשר אולי לקבל אותה, כי אני מעוניין בזה שתהיה מטננת לגבי הצעות חוקים המוגשות צ"י וברי-הכנסת.

היוע"מ ח. כהן:
אם יוחלט אפילו על 10 חתימות אין פותרים דבר, כי בהצעת חוק אפשר להציע כל מיני דברים, שאינם מתאימים לכנסת. אבל אני מסכים לסדר שהציע ח"כ איכילוב, שהבשיאות מקבלת את כל הצעות החוק, כשם שמגישים לה את ההצעות לטה"י.

היו"ר ב. אזניה:
אם כך - אני מעלה שאלה של ניסוח: ייתכן שהפרק הזה יונח על שולחן הכנסת לפני שבנח הפרק על הצעות לטה"י. אבל מבין שאין תמיכה לדעתי שיש צורך בתומכים, ואני מקבל את דעת הוועדה. אבל אם אין צורך בחתימות נוספות, צריך לבטח את סעיף 81(א) בצורה כזאת שיהיה רמז לצורך באישור הבשיאות.

מ. רוזטי:
אפשר לכתוב "דין הצעה כזאת כדין הצעה לטה"י".

היו"ר ב. אזניה:
אני מוכן לזה, כי כל עוד לא נתקבל הפרק החדש, כך בוהגים לעשות גם היום.

מ. בורוק:
אני רואה באישור הבשיאות מעין צנזורה, שאינני יכול להסכים לה.

היו"ר ב. אזניה:
הנוהג הקיים הוא שהצעות לטה"י יוגשו לבשיאות ויואשרו על-ידה.

ש. שורש:
לדעתי יש לחלק את הפרוצדורה לשני חלקים: בחלק הראשון מעלה המציע את הנושא (עוד לא את הצעת החוק); אם הנושא מתקבל, הוא מציע את הצעת החוק הפרטית.

היו"ר ב. אזניה:
המדובר הוא על הצעת חוק, ולא על הצעה לדיון.

ע. איכילוב:
אנחנו הבדלנו. דיברנו על דרכי ההגשה של הצעת חוק. אחר-כך בדבר על צורת הדיון בכנסת. סדר ההגשה של הצעות חוק פרטיות צריך להיות כסדר ההגשה של הצעות לטה"י.

היו"ר ב. אזניה:
לזה אני מסכים.

היוע"מ ח. כהן: בעקבות דבריו של ח"כ איכי לוב ניסחתי את הטע"ף כך:

- א. כל חבר כנסת רשאי להציע הצעת חוק;
- ב. הצעת החוק תוגש ע"י חבר-הכנסת המציע ליו"ר הכנסת כאילו היתה הצעה לסדר-היום;
- ג. הניח יו"ר הכנסת את הצעת החוק על שולחן הכנסת יתקיים בה הדיון מוקדם, במסגרת ההצעות לסדר-היום, והמציע רשאי לבמקה בהרצאה של 10 דקות.

ש. הכה: בשבוע שעבר, כאשר דיברנו על הצעות לטה"י, דיברנו על הגבלת מספר המציעים הצעות לאותו נושא, באמר שאם תתקבל הגבלה כזאת, יוגדל הזמן שיעמוד לרשות מנמקי ההצעה. אם כך, נראה לי שגם כאן יש לקבוע 15 דקות. אני מקבל את כל הניסוח של היוע"מ, פרט להגבלת הזמן.

היו"ר ב. אזניה: כאשר נגיע לפאלה זו בנוגע להצעות לטה"י נשנה גם כאן.

האם המלה "כאילו" מהווה גשר מספיק מבחינה משפטית

היוע"מ ח. כהן: ודאי. כל הדינים חלים עליה. זה ברור לגמרי.

מ. רוזטי: יש לי היטוס בנוגע לקפיצה דכידית ל"הניח".

היו"ר ב. אזניה: אני מציע לכתוב "אושר על-ידו".

היוע"מ ח. כהן: התוצאה מן הנוסח שלי תהיה אותה התוצאה.

מ. רוזטי: מתש מניחים את הצעת החוק - מיד לאחר שהוגשה לבשצאות ואושרה על-יזה, או יום לפני הדיון המוקדם בה? כי הנשיאות בזהגת לאשר ביום ג' את אותן ההצעות לטה"י, שתובאנה לדיון ביום ד'.

היוע"מ ח. כהן: חושבני שהנשיאות תיטיב לעשות את תניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת, מיד לאחר הגשתה, כדי שחברי הכנסת יוכלו ללמוד את הצעת החוק, לפני שיקבעו עמדה.

א. י. גרינברג: יש להניח את הצעות החוק הפרטיות, כשם שהניחים את הצעות החוק הממשלתיות - זמן מה לפני הדיון.

ה ד ח ל ט

ס ע י ף 83 ינוסח כך:

- א. כל חבר כנסת רשאי להציע הצעת חוק.
- ב. הצעת החוק תוגש ע"י חבר הכנסת המציע ליושב-ראש הכנסת כאילו היתה הצעה-לסדר-היום.
- ג. הניח יושב-ראש הכנסת את הצעת החוק על שולחן הכנסת, יתקיים דיון מוקדם בה במסגרת ההצעות לסדר-היום, והמציע רשאי לבמקה בהרצאה של עשר דקות.

הי"ר ב. אזניה:

בישיבה הקודמת נתעוררה השאלה מי משיב למציע?

ג. ניר:

כמו במקרה של הצעות לטה"י, השר משיב.

היוע"מ ח. כהן:

האם לא כל אחד מחברי הכנסת יכול להשיב למציע?

ע. איכילוב:

מכיון שהמדובר כאן הוא בהצעת חוק פרטית, זכותו של חבר-כנסת להשיב, כמו זכותו של שר. נשאלת רק השאלה; איזה חבר-כנסת?

היוע"מ ח. כהן:

זה שמצביע הראשון.

מ. רוזני:

לדעתי טוב תעשה הוועדה אם תקבע קודם מה הן האפשרויות העומדות בפני הכנסת, בשעת ההצבעה על הצעת החוק. אם נפתור את השאלות האלו, יהיה לנו קל יותר להחליט מי משיב למציע.

הי"ר ב. אזניה:

לגבי הצעות לטה"י משיבים ומציעים להסיר טטה"י, לדון בכנסת או להעביר לוועדה. לגבי הצעת חוק יש להשיב לגופו של ענין. כל חבר-כנסת יכול לעשות זאת, אך עם עשה את זה נציג הממשלה, בזה מסתיים הענין.

ע. איכילוב:

קשה לקבל את הדעה שהמצביע ראשון יקבל רשות הדיבור, מטום שנוהג זה טומן בחובו סכנה, שחוק המתנגד יקבל תחילה את רשות הדיבור. אינני רוצה להשאיר את זה בידי הגורל העיוור.

אני מציע שב"כ הממשלה ישיב, ונקבע שבמקרה שהוא משיב ותומך בהצעת החוק, אין נותנים יותר רשות הדיבור לחבר הכנסת. במקרה שהשר שולל את הצעת חבר-הכנסת, תנתן רשות הדיבור לחבר-כנסת אחר, התומך בהצעה. גם בהצעות לטה"י אם השר מציע להסיר טטה"י, ניתנת אפשרות לחבר-כנסת אחר להציע העברה לוועדה.

ג. ניר:

אינני מבין מדוע מסתבכים כאן. נוהג כפי שנוהגים בהצעות לטה"י. אם נציג הממשלה מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה, מסתיים הענין.

מ. רוזני:

באנגליה, במידה שזכור לי, אחרי כל הצעת חוק פרטית קם נציג הממשלה ומחווה דעתו. יש מקרים שבהם הוא מודיע שהממשלה אינה מתערבת לגבי ענין מסוים.

אני מציע שכאן נכתוב שהצעתו הראשונה של המציע תחשב כבקשה לקבל רשות להעמיד את הצעת החוק לקריאה ראשונה. שנית, שנתן רשות לכנסת לשלול את הרשות הזאת מחבר-הכנסת; ז"א שהיא אינה רוצה לדון בה. שלישית, אין מעבירים את הצעת החוק לוועדה, בצורה שמעבירים הצעה לטה"י, אלא מעבירים אותה לוועדה, לחוות-דעתה, אם הצעת החוק ראויה לדיון. רביעית, שהכנסת תחליט להעמיד את הצעת החוק לקריאה ראשונה. ואני הייתי קובע גם אפשרות שלישית, שהכנסת תאמר שהיא רוצה את הדיון המוקדם הזה כקריאה ראשונה. יש מקרים שאין כלל מתנגדים להצעת החוק.

הי"ר ב. אזניה:

הכנסת אינה יכולה לטלול ויכוח בקריאה ראשונה.

ש. בבה: הפרוצדורה במקרה של הצעות חוק פרטיות צריכה להיות שונה מזו של הצעות לשה"י. אני גם אינני רואה כאן יותר משתי אפשרויות.

לדעתי כל השלב של העברה לוועדה לשם קבלת חוות-דעתה הוא מיותר לגמרי. אם חבר-כנסת מציע הצעת חוק היא צריכה להיות מובחנת על שולחן הכנסת לא יום אחד, אלא זמן ממושך יותר, כדי שתנתן שהות לחברי-הכנסת ללמוד אותה.

שתי האפשרויות שאני רואה הן: שהכנסת מחליטה להעמיד את הצעת החוק לדיון בקריאה ראשונה, או שהיא דוחה אותה. יכול לקרות שאחרי הקריאה הראשונה הכנסת תחליט להחזיר את הצעת החוק למציע, אם כי ההגיון מחייב, שלאחר שהחליטה להעמיד אותה לקריאה ראשונה, טוב לא תשלול אותה.

ע. איכילוב: לדעתי יכולה הכנסת להסיר את ההצעה משה"י, או שהיא יכולה להחליט שיש להעביר את ההצעה לוועדה לשם אחת משתי אלו: בצרוף החלטה של הכנסת המחליטה את הוועדה לדון בהצעה לשם ניטוחה בלבד; או, בקשה לוועדה לדון ולראות אם הצעת החוק ראויה להיות נדונה בקריאה הראשונה בכנסת.

אלו הן 3 האפשרויות הנראות לי.

היו"ר ב. אזניה: יש גם אפשרות רביעית: שהכנסת תחליט מיד להעמיד את הצעת החוק בשה"י, בלי להעביר אותה תחילה לוועדה. יש גם מקרים שגם הממשלה רוצה בזה. מדוע לא לאפשר זאת?

ע. איכילוב: זה נקרא לתת לרוב זכויות-יתר, כי בדרך זו תוכל הממשלה להביא הצעת חוק, באמצעות הרוב בכנסת.

היו"ר ב. אזניה: אינני מתכוון לדון מיד, אלא להחליט שמעמידים את ההצעה בשה"י, מבלי להעביר לוועדה. הוועדה יכולה להיות רק טיפול מיותר, כי זה ממילא יעבור לוועדה.

היוע"מ ח. כהן: אם יש הבדל בין הצעה לשה"י ובין הצעת חוק, ההבדל הוא לבטח בזאת שהצעה לשה"י דביים בה, מחליטים מה שמחליטים בה, היא עוברת ל"דברי הכנסת" ולהסטוריה, ואילו הצעת חוק, כאשר היא מתקבלת היא עומדת בספר הסוקים של המדינה וכל האזרחים צריכים לנהוג לפיה. כל מיני הסדון וקלות-דעת (אם מותר לאמר כך) וחוסר דיון מעמיק וליטוש וניטוח - כל אלה מותרים לגבי הצעות סתם לשה"י, והם אטורים תכלית איסור לגבי הצעות חוק. כבר היה מי שהזכיר באחת הישיבות הקודמות של הוועדה איזה מדורי ליטוש עוברת הצעת חוק ממשלתי עד שהיא מגיעה לכנסת. דוקא הבטיון מוכיח שהצעות חוק של חברי-הכנסת - ואינני רוצה לפגוע בחברי-הכנסת - אינן בשלות לדון בכנסת בקריאה ראשונה. הן צריכות קודם לעבור את הוועדה ולקבל את הצורה של הצעת חוק, כמו שהצעת חוק צריכה להראות, כדי שתוכל להכנס לספר החוקים. אי-אפשר לרוש מחברי-הכנסת שיזעו את המלאכה שבשבילה ישבו אנשים ולמדו. הוועדה יכולה גם לאמר שההצעה בשלה ולהחזירה, כפי שהיא לכנסת. אבל הנסיון מוכיח שהצעות אלו זקוקות לליטוש וניטוח. כבר מתוך יחס כבוד לכנסת, לחבקה שלה עצמה, צריך לנהוג כך. אם הדבר דחוף, אפשר לעשות אותו בישיבה אחת של הוועדה. חבר-הכנסת איכילוב צודק.

למעשה, צודק גם חבר-הכנסת בבה. באמת יש רק שתי אפשרויות, אבל לא כמו שהוא רואה אותן, אלא: (1) להעביר לוועדה; (2) להסיר מסדר-היום. החליטה הכנסת להעביר לוועדה, יכולה היא ליפות את כוחה של הוועדה, להעמיד את הדבר בצורה שהיא החליטה עליה, לקריאה ראשונה, או להחזיר לכנסת עם חוות-דעת שההצעה אינה רצויה לעמוד לדיון.

אינני זוכר אף הצעת חוק של חבר-כנסת שבאה לפני הקריאה הראשונה לוועדה שלא הוכנסו בה שינויים מבחינת הניסוח, אף שכל חברי הוועדה היו תמימי-דעים בנוגע לתוכן.

היו"ר ב. אזניה:

כאן יש שתי דעות קיצוניות: האחת - של ח"כ בבה - שכל הענין של העברה לוועדה בטעות יסודו; והשניה - הפוכה מן הראשונה - שאין כל אפשרות אחרת, אלא להעביר קודם לוועדה, לפני הקריאה הראשונה.

אני טוען לזמן. הצעת חוק, כאשר היא מובחנת לפני הקריאה הראשונה, אינה מביאה שום נזק, אם ניסוחה אינו מושלם. אתן לכם דוגמא. יש חוק מכובד מאד, "חוק הכנסת". זו לא היתה הצעת חוק פרטית, אלא הצעה של ועדת החוקה, חוק ומשפט. מה ההגיון שבדבר שדנים בהצעה זו פעמיים, כעת לפני הקריאה הראשונה ופעם אחריה. דנים על אותו ענין פעמיים, ויש שכחה וחוזרים ומשנים דברים. ממילא הוועדה צריכה להביע את דעתה אחרי הקריאה השניה, ואז היא גם מכניסה את הליטושים הדרושים.

אדוני, היוע"מ, אין בינינו ויכוח שיש צורך בליטושים. אני רק טוען שכפליים ליטוש אינו מוסיף כפליים ליטוש, אלא מוסיף רק כפליים עבודה.

אינני מרחיק-לכת עדיין כדי כך שאומר שבכל מקרה יש לתת אפשרות להחליט מיד על הקריאה הראשונה, אבל אני אומר שיש מקרים מסוימים שבהם אפשר לתת זכות זו לכנסת. אני מוכחח להשאיר אפשרות זו. אני מוכן לקשור את הזכות הזאת בהטחת הממשלה. אם הממשלה מסכימה - אין צורך להעביר תחילה לוועדה.

היוע"מ ח. כהן:

אילו אמרת אשר המשפטים הייתי מסכים.

א. תלמי:

אין לנו יכולים ליצור תקנון כזה שיותר מדי יאפשר לממשלה לשרבס חוקים באופן דחוף, ע"י זה שהיא תעזר בהצעת חוק פרטית. היושב-ראש הציע שאם הממשלה מסכימה, מיד עוברת הצעת החוק לקריאה הראשונה. אינני חושבת שאנחנו צריכים להקל בצורה כזאת. המסגרת שהוועדה משמשת אותה, זו דרך שלמען ההגיינה הצבורית, בחוצה מאד. אם אמנם ההצעה היא של חבר-כנסת יחיד או של סיג, ולאי ובודאי טוב שהיא באה לליטוש של מוח קולקטיבי - גם לטובת החוק עצמו. על-כן אני חומכת בדעה שהצעת חוק כזאת, חוזרת לכנסת, לאחר שהיא עוברת את הוועדה, בין לצורך ליטוש ובין לצורך חוות-דעת. אינני חושבת שאפשר או צריך לדלג על השלב הזה בהצעת החוק. החוק מחייב אחר-כך לשנים רבות.

נ. ניר:

היוע"מ אינו שש לקראת קריאה ראשונה, בלי שלב-ביניים של הוועדה, משום שלדעתו אין חברי הכנסת מנסחים היטב את החוקים. אין רע בזה. החוק יגיע, גם אחרי הקריאה הראשונה לוועדה ואז תוכל ללטש ולנטח אותו. בין כה וכה, לעתים רחוקות מאד יקרה שהכנסת תחליט מיד על הקריאה הראשונה, מבלי להעביר את הצעת החוק תחילה לוועדה. מדוע לא לאפשר דבר כזה, במקרים הנדירים שיהיו?

ש. בבה:

לשם מה דרושה חוות-הדעת של הוועדה?

היוע"מ ח. כהן:

אחרי הנמקת של 10 דקות בלבד, אין הכנסת יכולה לקבוע אם הצעת החוק רצויה או לא.

נ. ניר:

אין לבטל את שלב-הביניים של הוועדה, כי היו כבר מקרים בהם אמרה הוועדה שאינה ממליצה על חוק מסוים שהועבר אליה, כשם שהיו מקרים בהם אאא המליצה הוועדה על הדיון בחוק. יש להשאיר גם אפשרות זו.

א. י. גרינברג:
איננו בריכים לסרב לאת הדברית. אם הממשלה מציעה להחזיר את ההצעה למציע - מעמידים אותה להצבעה בעד ונגד. אם אינה מציעה זאת - מועברת הצעת החוק לוועדה. אני מסכים גם לדעתו של היו"ר שיש להשעיר לכנסת את האפשרות להחליט שהיא מעמידה מיד את הצעת החוק לדיון בקריאה הראשונה, מבלי להעביר מחילה לוועדה. סוף סוף הנשיאות ראתה את החוק קודם ואישרה את הבאתו לכנסת. החוק היה מובח זמן-מה לפני כן על שולחן הכנסת וחברי-הכנסת למדו אותו. יו"ר הישיבה יכול מיד לקבוע כמה זמן יוקצב לדיון בקריאה הראשונה, והכנסת מתחילה לדון.

ש. שורט:
ככל שאנו מרבים לדון בשאלה זו, אנו חוזרים לאותן שלוש אפשרויות: העגדה לדיון בקריאה הראשונה, העברה לוועדה, או הסרה מסדר-היום. אפשר לסמוך על הכנסת שתדע לבחור בין שלוש אפשרויות אלו.

היו"ר ב. אזניה:
אני מבקש שחברי הוועדה ישקלו וידוּבו בבעיות הבאות;

1. מי משיב להצעת החוק? - רק נציג הממשלה; האם נציג הממשלה משיב, האם יש מקום לתמיכה נוספת של חברי-הכנסת או לא?
  2. מה הן האפשרויות של הצעות לטיפול בהצעת החוק? וכאן יש 3 אפשרויות: (א) שהכנסת - מחוץ לסדרה מסה"י - יכולה להעמיד את הצעת החוק לקריאה ראשונה; שהכנסת - מחוץ להסרה מסה"י - יכולה רק להעביר לוועדה.
- ז"א: שהאפשרויות הן: או רק להעביר לוועדה, או רק להעמיד לקריאה ראשונה, או שתי האפשרויות גם יחד. וכל אלה נוסף לאפשרות של הסרה מסה"י.

את ההצבעה בשאלות אלו נקיים בישיבה הבאה.

אנו עוברים עתה לסעיפים המטפלים בדיון בהצעת החוק, כאשר היא מובאת לקריאה הראשונה.

ס ע י ף 88 (מספר זמני)

ע. איכילוב:
כאן כתוב שבקריאה הראשונה ירצה המציע או אחד מן התומכים בהצעה. מכיון שהחלטנו שאין צורך בתומכים, טוב אין מקום להשתמש במונח הזה כאן.

א. צידון:
כאשר מחליטים להעמיד לדיון הצעת חוק פרטית יש לפרסמה ב"רשמות", כשם שמפרסמים הצעות חוק ממשלתיות.

היוע"מ ח. כהן:
גם לגבי הצעות חוק ממשלתיות לא קבעה הוועדה הוראה כזאת בתקנון. אבל גם אם ייקבע סעיף כזה, אין התקבון מחייב את הממשלה. אני מסכים שיי"מר, שיו"ר הכנסת, יחד עם הנחת החוק על שולחן הכנסת, ישלח העתק ממנו למערכת ה"רשמות" במשרד המשפטים.

הו"ר ב. אזניה:
אינני מבין מדוע נאמר בסעיף (ב) שהויכוח לא יהיה על בסיס סיעתי.

ע. איכילוב:
כי זו הצעת חוק פרטית ולא הצעה של סיעה.

היו"ר ב. אזניה:
אבל הסיעות צריכות לקבוע עמדה לגבי הצעת החוק.

ע. איכילוב:
אפשר לאמר שאין בזה הגיון, אבל אני מוכן לקבל את דעתו של היושב-ראש.

לדעתי אין מקום לוויכוח סיעתי בהצעת חוק פרטית.

א. רוזנאל-נאור:

אם הכנסת קיבלה את ההצעה, סימן שלא היו חילוקי-דעות יסודיים ושהרוב הסכים לה. מדוע, איפא, לא נשאיר גם חופש לדיון אישי?

ז. בבה:

הדיון ודאי יהיה אישי, אבל יש מקרים שירצו בדיון סיעתי. על-כן, אין לשלול מראש אפשרות

א. י. גרינברג:

של דיון סיעתי.

אני מציע למחוק סעיף קטן (ב).

היור ב. אזניה:

ההצעה נתקבלה.

ח. ח. ל. ט.

סעיף 84 (מספר זמני) ינוסח ק:

(א) בקריאה הראשונה ירצה המציע, או חבר-כנסת אחר בשמו, על הצעת החוק. הדיון בהצעת חוק פרטית

(ב) כתום הקריאה הראשונה תחליט הכנסת אם להעביר את הצעת החוק לוועדה או להחזירה למציע.

(ג) החליטה הכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדה, ראוי המציע להשתתף בדיוני הוועדה ללא זכות הצבעה, אולם שמורה לו הזכות לרשום הסתייגות לכל הצעה מהצעותיו שלא נתקבלה על-ידי הוועדה.

(ד) בכל יתר הדברים יהיה הדיון בהצעת חוק פרטית נוהג בהתאם להוראות בתקנון, בפרק י"ג, בשינויים לפי הענין.

מה דין יזמת חקיקה של הוועדה?

א. צידון:

האם זה צריך להיות פרק בפני עצמו?

היור ב. אזניה:

אני בעד פרק בפני עצמו.

היוע"מ ח. כהן:

האם רשאית ועדה, בענין שלא הועבר אליה ע"י הכנסת, להציע הצעת חוק? אם אסור לוועדה להציע לכנסת מסקנות בענין שלא הועבר אליה על-ידה, קל וחומר שאסור לה להציע הצעת חוק, שתחייב אחר-כך את כל אזרחי המדינה.

היור ב. אזניה:

עד עכשיו לא נקטה שום ועדה יזמה בחקיקה, אלא

היוע"מ ח. כהן:

בענין שהיתה עליו החלטה של הכנסת. הכנסת הראשונה החליטה על מגילות-מגילות לחוקת היסוד, ועל-סמך זה מציעה ועדת החוקה, חוק ומשפט את חוקי היסוד. על-סמך הצעה לסה"י של ח"כ ארם, שהועברה לוועדת השרותים, הציעה הוועדה את חוק מרפאי השיניים. לפי חוק שהכנסת קיבלה אותו, מוטמכת ועדת הכסמים להציע הצעות חוקים בקשר למבקר המדינה. הדבר הוא פשוט והגיוני: בענין שהועבר לוועדה על-פי חוק או על-פי החלטת הכנסת רשאית הוועדה להציע הצעת חוק.

ט. בנה:
בסעיף 30 של התקנון המחייב את הכנסת, מוגדרים תפקידי הוועדות. האם לא כאן המקום - אם בכלל יש מקום לזה - להכניס את ההוראה בדבר זכות הוועדה להציע הצעת חוק?

היוע"מ ח. כהן:
אם אומרים שהוועדה רשאית להציע הצעת חוק - אני מוכן להכניס את זה גם לסעיף 30.

מ. רוזטי:
אם הוועדה מגיעה לכלל מסקנה שיש מקום להציע הצעת חוק, היא יכולה להמליץ על כך בפני הממשלה, אבל אין היא יכולה להציע הצעת חוק לכנסת.

היוע"מ ח. כהן:
אפשר גם לטעון שיש חבר-כנסת אחד רשאי להציע הצעת חוק, מדוע לא יהיו רשאים 20 חברי כנסת, היושבים בוועדה, להציע הצעה כזאת?

אפשר לקבוע שהוועדה רשאית להציע הצעת חוק רק במקרים שעל-פי חוק זה על-פי החלטת הכנסת במסר לה הדבר. יש רק מקרים יוצאים מן הכלל שבהם החוק מטמין ועדה בתור שכזאת לדבר כלשהו. למעשה, רק ועדת הכספים מוסמכת לזה.

אני מציע לכתוב: ענין הנמצא בסמכות הוועדה או בתוקף חוק ואם בתוך החלטה של הכנסת, רשאית הוועדה להציע בו הצעת חוק לכנסת. דין הצעת חוק של הוועדה כדין הצעת חוק של חבר-הכנסת.

א. צידון:
יש הגבלה לגבי הוועדה, בשעה שאין הגבלה כזאת לגבי חבר-כנסת; חבר-הכנסת יכול להציע הצעת חוק בכל ענין ואילו הוועדה רשאית להציע רק בענינים שנמסרו לה.

א. רוזאל-נאור:
עד היום ועדה יכולה להגיש את מסקנותיה לכנסת בענין שנמסר לה על-ידה. היא יכולה להמליץ, במסקנותיה, שהממשלה תביא הצעת חוק. אם מטמיכים את הוועדה להציע חוקים, יכולה הוועדה להציע הצעת חוק בנושא מסוים, וגם הממשלה מצדה יכולה להציע הצעה באותו נושא. יכולה להווצר כפילות מסוימת. לא יכול להיות מצב שבכל ענין שעומד על סדר-יומה של הוועדה, היא תוכל להציע הצעות חוקים.

היו"ר ב. אזניה:
לא כל ענין שעומד על סדר-יומה, אלא רק ענין שהועבר אליה ע"י המליאה.

איבני מקבל כל-כך התקנתו של היועץ המשפטי. התקנון הוא בתוקף החלטת הכנסת.

מ. רוזטי:
איפה תוכנס ההוראה הזאת?

היו"ר ב. אזניה:
בסעיף 30.

מ. רוזטי:
אני מזהיר את הוועדה מפני חפזון בהכנסת שינוי אחד בלבד בפרק הדין הוועדות. יש לבדוק פעם את כל הפרק הזה, לאור הנסיון, ולשנות בו כמה וכמה דברים. על-כן אני מפקפק קצת בערכו של תיקון אחד בלבד.

היו"ר ב. אזניה:
אם מוסיפים הוראה אחת - איננו פוטרם עצמנו מדיון בפרק הזה.

היוע"מ ח. כהן:
אפשר לכלול את זה בפרק שבו אנו דנים עתה.

היו"ר ב. אזניה:
אני מבקש מאת היוע"מ להביא לנו לישיבה הבאה נוסח לפרק בן סעיף אחד, בעקבות הדיונים שלנו על סמכות הוועדות להציע חוקים במקרה שהענין נתון בסמכותה בתוקף חוק, או בתוקף העברה ע"י הכנסת.